

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שופטים, ב' אלול, ה'תשכ"ט

חלק א – י"ל לש"פ ראה, אדר"ח אלול, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה ריסיא שתחי

נולדה י"ט תמוז, ה'תשע"ה

נדפס על ידי ולזכות הורי

הרה"ת ר' שלמה אהרן וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו דענעביים

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יונתן לוי וזוגתו מרת שאשיא שיחיו דענעביים

הרה"ת ר' מרדכי שלמה הכהן וזוגתו מרת ברכה אסתר שיחיו פרידמאן

מרת מרים צימל שתחי פרידמאן

הרה"ח ר' פינחס אהרן וזוגתו מרת גיטל לאה שיחיו וועבערמאן

ב

בי"ה, אי אלול תשי"ט
ברוקלין

האברך הווי"ח אי"א נוי"נ יחיאל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו עם המצורפים אליו,

ות"ח ת"ח על התשורה, העתקות מכתבי כ"ק רבותינו נשיאינו, שאם בכל
הענינים נאמר מילתא אלבישייהו יקרא, עאכו"כ בענינים כגון דא. וק"ל.

ויהי רצון אשר בקרוב יבשר טוב גם בהנוגע לעניניו הפרטים, ומתוך
שמחה וטוב לבב,

והרי נכנסנו בחדש אלול הוא חדש הרחמים ועת רצון, וכמבואר בלקו"ת
לרבנו הזקן שאז מאירים יג' מדות הרחמים שהם בלי גבול, הנה יתוסף בברכות
השי"ת בהמצטרך לו.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט

מ. שניאורסאהן

ב

מצילום האגרת.

האברך .. יחיאל: זיסקינד, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ד אגרת תתלו,
ובהנסמן בהערות שם.

מילתא אלבישייהו יקרא: שבת יו"ד, ב (ובפרש"י: "מעיל דמיו יקרים למי שרגיל ללבושו.
כלומר, לפי שאתה תלמידו של רב ורגיל בשמועותיו, אתה מחזר אחריהם").
וכמבואר בלקו"ת לרבנו הזקן: פ' ראה לב, א ואילך. ובכ"מ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ראה, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ שופטים,
ה'תשכ"ט — הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ שופטים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים
תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ד מנחם, ה'תשנ"ה,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה. אדר"ח אדר תשט"ו
ברוקלין

מערכת השושנה,
ד' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מחדש שבט ואח"כ גם עשרת החוברות של ירחונם השושנה. ויה"ר אשר חפץ ה' בידם יצליח להגדיל תורה ולהאדירה, היינו הן בכמות (להגדילה) והן באיכות (להאדירה), ובכגון דא יש לומר בלשון נופל על לשון ועל פי האמור בהקדמת ספר זהר קדישא מה שושנה דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיוור אוף כנסת ישראל אית בה דין ורחמים (ימין מקרבת לענינים דקדושה ושמאל דוחה לענינים דלעומת זה) ונתבאר ענין זה על פי תורת החסידות בספר ביאורי הזהר לכ"ק אדמו"ר דובער זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בנו של כ"ק אדמו"ר הרב שניאור זלמן בעל התניא קדישא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה — שעל פי הנהגה זו הנה זוכים לקיום המשך מאמר הנ"ל בהקדמת הזהר הק' מה שושנה אית בה תליסר עלין אוף כנסת ישראל אית בהו תליסר מכילין דרחמי (יג' מדות הרחמים שהם המשכת רחמים רבים ממקור הרחמים) דסחרין לה מכל סטרהא ושומרים את בני ובנות ישראל בכל מקום שהם בעינא פקיאא דלא נים וכמ"ש לא ינוס ולא ישן שומר ישראל.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

נ.ב. בקשתי את הלשכה שלי שישלחו להם סכום מסוים השתתפותי בהוצאת הירחון ובטח יאשרו קבלתם.

א

מערכת השושנה: ירחון תורני, יוצא לאור ע"י קבוצת תלמידי ישיבת אור תורה — ג'רבה. עשרת החוברות של ירחונם השושנה: אדר א"ב תשי"ד — כסלו תשט"ו.
חפץ ה' בידם יצליח: ע"פ ישעי' נג, יו"ד.
להגדיל תורה ולהאדירה: ע"פ ישעי' מב, כא.
בהקדמת ספר זהר קדישא: בתחלתה.
שושנה .. בין החוחים: שה"ש ב, ב.
ימין מקרבת .. ושמאל דוחה: סוטה מז, א. וש"נ.
בעינא פקיאא דלא נים וכמ"ש לא ינוס גו': תהלים קכא, ד. זח"ג קכט, ב. רפט, א (באד"ז).

בס"ד. שיחת ש"פ שופטים, ב' אלול, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

א. דובר כמ"פ בנוגע לפרשת השבוע (שאודתה נאמר הפתגם המפורסם של רבינו הזקן¹ שצריכים לחיות עם הזמן), ששם הפרשה, שבו נקראת הפרשה כולה, ובנדו"ד: "שופטים", הו"ע עיקרי בפרשה, וכיון שהתורה היא נצחית², הרי זה ענין עיקרי גם עתה, בנוגע לכל עניני השבוע. ובהקדמה — שאע"פ שעתה לא שייך קיום המצוה ד"שופטים ושוטרים תתך לך גו"³ בגשמיות, כי, כשאין ביהמ"ק קיים, ובנ"י אינם יושבים על אדמתם, ישנם כמה מצוות שאי אפשר לקיימם בגשמיות, וביניהם גם מצות מינוי שופטים, מ"מ, הענין ד"שופטים" בעבודה הרוחנית ישנו גם עתה, ובכל התוקף, דכיון שהתורה היא נצחית, ישנם כל עניני התורה בכל הזמנים, ובכל התוקף, דאל"כ, הרי זו חלישות בענין התורה. אך כדי להבין ענין השופטים שישנו גם עתה בעבודה הרוחנית — יש להקדים ביאור ענין השופטים כפשוטו.

ב. והענין בזה:

כתיב "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב", וגם את ההיפך, ולכן, "ובחרת בחיים"⁵, באופן של בחירה חפשית. ובהקדמה — שגם על הענין דהיפך החיים והטוב אומר הקב"ה "נתתי גו'", כי, אע"פ ש"מפי עליון לא תצא" כי אם "הטוב"⁶, מ"מ, כיון שהקב"ה רוצה ליתן לבנ"י תכלית הטוב, לכן נתן להם ענין הבחירה, בכדי שלא יהי' אצלם הענין "נהמא דכיסופא"⁷, אלא כל עניניהם יהיו ע"י עבודה דוקא, שאז הוא תכלית העילוי, כמובן ממארז"ל* "אדם רוצה בקב שלו (שכא ע"י עבודתו) מתשעה קבין של חבירו" — שזהו אפילו כשנשאר בידו רק קב אחד, כפי שזה בגשמיות, ועאכו"כ שכך הוא ברוחניות, שלאח"ז מקבל גם את התשעה קבין של חבירו (כמובן מהמבואר בכ"מ⁸). וכיון שניתנה ליהודי בחירה — יש צורך ב"שופטים" ("דיינים

(1) סה"ש תשי"ב ע' 29 ואילך (נעתק)
(2) תניא רפי"ז. ובכ"מ.
(3) ריש פרשתנו.
(4) נצבים ל, טו.
(5) שם, יט.
(6) איכה ג, לח.
(7) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ.
(8) כ"מ לח, א.

הפוסקים את הדין¹⁰), שהם הסנהדרין, שילמדו את בני" את הדרך אשר ילכו בה, וכדאיתא בתדב"א¹¹ ש"הי' להם (לסנהדרין) לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגבי' בגדיהם למעלה מארכובותיהן ויחזרו בכל עיירות ישראל .. וילמדו את ישראל כו".

וזהו גם ההסברה בדין המשנה¹² ש"סנהדרין ההורגת אחד בשבוע (ויש דעה אפילו "אחד לשבעים שנה") נקראת חובלנית" — דלכאורה אינו מובן: הרי א' מתרי"ג מצוות היא "לדון בחייבי מיתות ב"ד"¹³, וא"כ, למה נקראת "חובלנית"? — כי, אילו היו הנהגת הסנהדרין כדבעי, היו פועלים שמלכתחילה לא תהי' מציאות כזו, שלאחר ההתראה ובעדים יוכל להעשות דבר שחייבים עליו מיתה!

וכאמור, שאמיתית ענין הסנהדרין הוא — לא לישב בירושלים בלשכת הגזית ולהמתין שיבואו לשאול שאלה, אלא לילך ולחזור בכל עיירות ישראל, והיינו, לצאת גם ליהודים כאלו שאינם יודעים כלל שיש שאלה בדבר, וללמדם תורה, ו"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁴, ועי"ז יפעלו שמלכתחילה לא יהיו דברים בלתי רצויים.

ונוסף על ענין ה"שופטים" — כיון שהקב"ה יודע שמדובר אודות נשמה בגוף, ו"ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים"¹⁵, והתורה על הרוב תדבר¹⁶, לכן צוה גם על מינוי "שוטרים", "הרודין את העם .. עד שיקבל עליו את דין השופט"¹⁰.

וע"ד מארז"ל¹⁷ "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע .. אם נצחו מוטב, ואם לאו .. יזכור לו כו" (ענין העונש). ועד"ז בנדוד"ד, שנוסף על ה"שופטים" יש צורך גם ב"שוטרים", ובאופן שמינוי השוטר כשלעצמו פועל ("יזכור לו") יראת העונש, שלכן לא יעשו היפך דיני התורה.

— ההתחלה אינה בענין ה"שוטרים", כי, לכתחילה צריכה להיות ההנהגה באופן שיהי' די ב"שופטים", ולא יהי' צורך ב"שוטרים"; אלא שיש מצב שלא די ב"שופטים", ויש צורך ב"שוטרים".

ג. אמנם, בזמן הזה אין הענין ד"שופטים ושוטרים תתן לך גוי" בגשמיות,

— שהרי אפילו קודם החורבן כבר גלתה סנהדרין מלשכת הגזית,

ההכרזות היו זו לאחרי זו, ובינתיים לא ניתוסף דבר שיחזק את הפחד מפני קירבת המלחמה. ולכן מוסיף רש"י עוד פירוש — שקאי על "הירא מעבירות שבידו", ולכן נאמר לאחרי ההכרזות ע"ד בית כרם ואשה, "לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם".

[אבל אין לומר שהצורך בפירוש ד"הירא מעבירות שבידו" הוא בגלל הקושי איך יתכן שיהי' "איש הירא ורך הלבב", דממ"נ, אם עבר עבירה שחייבים עלי' מיתה רח"ל, ייענש גם אם לא ילך למלחמה, ואם אינו מחוייב מיתה, לא ינוק במלחמה — כי, בדרך הפשט, אין מקום לשאלה איך יתכן שאדם יפחד ממלחמה⁸⁵, לולי עבירות שבידו⁸⁶].

וב' הפירושים הם בהתאם לשיטת בעלי המאמר — שמצינו בכ"מ שלדעת ר"ע כולל הפסוק כמה פרטים (ובנדוד"ד: כל סוגי יראה), ואילו לשיטת ר"י הגלילי קאי רק על פרט א' (ובנדוד"ד: הירא מעבירות שבידו). ולדוגמא⁸⁷: בנוגע לבישול, אם הוא רק "בתוך הקדירה" או בכל אופן שהוא⁸⁸; בנוגע ל"מי נדה", אם גם מי חטאת ששתתה פרה נכללים ב"למשמרת"⁸⁹ למי נדה⁹⁰; ובנוגע לדין קנס בנערה המאורסה, אם גם נערה שנתארסה ונתגרשה נכללת בזה⁹¹ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁹² בלקו"ש ח"ט ע' 121 ואילך.

* * *

בענין זה — ואף שאין זה נוגע לעניינו, ברצוני להזכיר זאת, כי כדאי שידעו זאת, כדי שיעיניו בזה, והלואי ימצאו ביאור בזה: בהמשך לפלוגתת ר"ע ור"י הגלילי — איתא בספרי שם: "אמר ר' טרפון, ראיתי האיל מנגח ימה וצפונה ונגבה וכל חיות לא יעמדו לפניו ואין מציל מידו ועשה כרצונו והגדיל (דניאל ח, ד), זה ר' עקיבא. ואני הייתי מבין והנה צפיר העזים בא מן המערב על פני כל הארץ ואין נוגע בארץ והצפיר קרן חזות בין עיניו וגו' (שם, ה ואילך), זה ר' יוסי הגלילי".

ולכאורה אינו מובן: מה שייך ענין זה — פסוק בדניאל בנוגע לאחרית הימים — לפלוגתת ר"ע ור"י הגלילי הנ"ל?!

(91) כתובות לח, א.

(92) בשילוב שיחת ש"פ שופטים תשכ"ז.

(85) וכפי שמצינו במלחמת עמלק, שהי' צורך בהרמת ידי משה שיהיו פרושות השמים בתפלה נאמנה ונכונה (בשלח יז, יא-יב ובפרש"י), ועי"ז ניצח יהושע במלחמה, ולולי זאת, הי' מקום למורא כו".

(86) ולהעיר גם ממה שמצינו במלחמת עוג, ש"הי' משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר (לך לך יד, יג) ויבוא הפליט, הוא עוג שפלט כו" (פרש"י ס"פ חזקת), והיינו, שגם כאשר אין מקום לחשש "מעבירות שבידו", עדיין יש מקום להתיירא מפני האויב, שמא תעמוד לו איזו זכות.

(87) וכדי שיהי' ענין של "חזקה" — ג' דוגמאות.

(88) פסחים עד, א.

(89) חזקת יט, ט ובספרי.

(90) ויש להעיר דרך אגב על דבר פלא

(9) ראה גם ת"מ חנ"ד ריש ע' 143. וש"נ.

(10) פרש"י ריש פרשתנו.

(11) רבה — פי"א.

(12) מכות ז, א. וש"נ.

(13) טוחו"מ רסתכ"ה.

(14) קידושין מ, ב. וש"נ.

(15) יומא לח, ב (הובא בתניא פ"א).

(16) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

(17) ברכות ה, א.

כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה (כנגד ב' הלשונות "הירא ורב הלבב"⁸²). ר"י הגלילי אומר, הירא מעבירות שבידו⁸³, ולכך תלתה לו תורה לחזור על בית וכרם ואשה, לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם, שלא יבינו שהם בעלי עבירה, והרואהו חוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה⁸⁴,

— דלכאורה אינו מובן⁸⁴: כיון שהציווי "מי האיש הירא ורך הלבב ילך גו" הו"ע הכי עיקרי, מדוע נאמר זה רק לבסוף (לאחרי ההכרזה "מי האיש אשר בנה בית .. נטע כרם .. ארש אשה"), ולא בסמיכות ל"אל ירך לבבכם גו"?

ולכן מפרש רש"י שכאן מדובר אודות פחד שמתעורר רק לבסוף, שמתקרבים ביותר למלחמה — "שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה". אבל, פירוש זה אינו מחזור לגמרי, כי, כל

(82) ולהעיר מדברי התוספתא סוטה פ"ז, יד: "הירא נודאין, מה ת"ל שוב ורך הלבב, שאפי' גבור שבגבורים וחזק שבחזקים וכו'". ועפ"ז י"ל, שגם גיבור שאינו מתיירא מהאויב, יכול להיות "רך הלבב", ש"אינו יכול .. לראות חרב שלופה" — אפילו חרב שלופה שלו.

(83) ולהעיר, שלכאורה יש להקשות על שיטת ר"י הגלילי ש"הירא מעבירות שבידו" אינו יוצא למלחמה, ממ"ש רש"י בר"פ תצא בנוגע לאשת יפת תואר: "לא דיברה תורה אלא כנגד יצה"ר, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור" — דכיון שמדובר אודות אלו שיצאו למלחמה וניצחו בה ("כי תצא למלחמה אל אויבך גו' ושבת שבידו"), הרי בודאי אין להם עבירות (שהרי מי שיש עבירות בידו אינו יוצא למלחמה), וא"כ, אין אפשר לומר ש"ישאנה באיסור"?

(84) לכאורה אפשר לבאר הצורך בפירוש הפסוק — דכיון שכבר נאמר "לא תירא מהם גו' אל ירך לבבכם אל תיראו וגו'", למה הוצרכו להוסיף ולהכריז "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וגו'", הרי זה מובן מעצמו? ועל זה מתרץ רש"י, שאעפ"כ יש לפרשו "כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה כו" — כי, גם לאחרי שנצטוו כמ"פ שלא לירא, עדיין יתכן שיהיה מורא. וכפי שידוע הבן חמש למקרא בעצמו שגם

כאשר אומרים לו כמ"פ לעשות דבר, יתכן שלא יעשה זאת. ואם הדברים אמורים בנוגע לעשי' בפועל, עאכ"כ שכן הוא בנוגע לענין המורא שהוא רגש שבלב*. ולכן צריכה התורה לחזור ולצוות ש"הירא ורך הלבב" לא ילך למלחמה. אבל: אי משום הא, הרי גם ציווי נוסף — לאו דוקא שיפעל פעולתו (וכפי שמצינו אפילו במשה, ש"אל הקב"ה כי אהי' עמך, ולבסוף נתירא, (כמ"ש במלחמת סיחון** ועוג) ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו, אינו אומר אל תירא אותו אלא למי שנתירא" (ב"ר רפ"ע"ו)).

(*) ולהעיר מפתגם הרב המגיד שמביא רבינו הזקן בשמו (נסמן בתו"מ ח"ג ע' 162 הערה 64) בנוגע לציווי (ואתחנן, ה) "ואהבת את ה' אלקיך", דלכאורה, איך שייך ציווי על אהבה שהיא רגש שבלב, אלא הציווי הוא על ההתבוננות בדברים המעוררים את האהבה. ועד"ז בנוגע לשלילת היראה במלחמה, וכמ"ש הרמב"ם (הל' מלכים פ"ט) ש"לא יחשוב כו'", "וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו וכו'", והיינו, שלא יתבונן בדברים המעוררים יראתו. (** שהיתה בחודש אלול (במדב"ר ותנחומא ס"פ חוקת). — ברשימת ההנחה: כמדובר פעם בארוכה, ונדפס זה עתה (לע"ע לא מצאנו — המו"ל).

ובטלו מהם דינים מסויימים¹⁸, ומכ"ש לאחר החורבן, ועאכ"כ לאחרי שבטלה סמיכה מישראל, לא שייך הענין ד"שופטים ושוטרים", אלא רק "שליחותיהו דקמאי עבדינן", ורק לגבי כמה דינים, כמבואר בטושו"ע¹⁹ — אבל ברוחניות ישנו ענין זה גם עתה:

כתיב²⁰ "עיר קטנה גו' ובא אלי' מלך גדול גו' ובנה עלי' מצודים וגו'", ופירשו חז"ל²¹ "עיר קטנה זה הגוף .. מלך גדול .. זה יצר הרע כו'", שרוצה לכבשה, וצריך ללחום נגדו וכו'.

ועל זה נאמר בפ' שופטים [שבה נאמרה גם מצות מינוי מלך²², "שום תשים עליך מלך"²³, וכן "כי תצא למלחמה על אויבך וגו'"²⁴ (כל פרטי הענינים הקשורים עם מלחמה)²⁵, אבל לכל לראשן "שופטים ושוטרים תתן לך": "שופטים" — להסתכל בשו"ע כיצד צריך להתנהג; ואם לא די בכך, יש צורך גם ב"שוטרים" — הזכרת ענין העונש, שע"ז יתיירא לעשות היפך עניני התורה.

ובפרטיות יותר: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" — לא רק בעניני תומ"צ, אלא גם "במאכלו ובמשקהו .. ובמשאו ובמתנו" (כל פרטי הענינים שמונה הרמב"ם בהל' דעות²⁶), שכולם צריכים להיות ע"פ תורה, והיינו, שאע"פ שענינים אלו ישנם גם אצל אינסוף יהודים, הנה כאשר יהודי אוכל ושותה או עוסק במשא ומתן, צריך להיות ניכר שעושה זאת יהודי — ע"פ תורה.

וע"ז שמתנהגים באופן האמור, לקיים את הציווי "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" בעבודה הרוחנית, זוכים לקיים זאת גם בגשמיות, כביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

* * *

ד. ע"פ פתגם רבינו הזקן שצריכים לחיות עם הזמן (כנ"ל ס"א), שמזה מובן שפרשת שופטים שייכת לעניני השבוע — הרי זה שייך גם לחודש אלול, כי, בשבת שלפנ"ז, שבת מברכים חודש אלול, נמשכה נתינת כח על חודש אלול, וביום הש"ק זה נעשה הענין ד"ויכולו"²⁷, שזהו העילוי של כל עניני השבוע, כולל גם התחלת חודש אלול בפועל.

18) ראה רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד.	24) כ, א.
19) חו"מ בתחלתו.	25) ראה גם לקמן ס"א.
20) קהלת ט, יד.	26) רפ"ה.
21) נדרים לב, ב.	27) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא,
22) ראה גם לקמן ס"י.	א. ובכ"מ.
23) יז, טו.	

והענין בזה:

החידוש של חודש אלול הוא — שהי' ענין התשובה ברצון, כי, ענין התשובה כשלעצמו הי' גם לפני"ז, וכמובן מזה שבארבעים יום האמצעיים ביקש משה — בשליחות כל בניי — מחילה סליחה וכפרה עבור כלל ישראל, כמ"ש²⁸ "ויחל משה גוי", וכדי לקנח את החטא (ובפרט לפי דעת חכמי ישראל שחטא ועונש הם בדרך סיבה ומסובב²⁹), הוצרך להיות ענין התשובה אצל כל בניי; והחידוש של חודש אלול — ארבעים יום האחרונים — שהי' ענין התשובה ברצון, שלכן פעל הדבר גם על הקב"ה, ש"נתרצה לישראל בשמחה .. (ו)ברצון שלם" ו"אמר לו למשה סלחתי כדברך"³⁰, כיון שתשובתם של ישראל היתה באופן כזה.

וע"ד ארבעים יום הראשונים שהיו ברצון³⁰; אלא שלאחריהם הי' ענין החטא — מצד אפשריות הבחירה בהיפך הטוב, ואז חזרה הזוהמא שבטלה במ"ת³¹, והתיקון על זה הי' בארבעים יום האמצעיים שהיו שלא ברצון, ואח"כ באו הארבעים יום האחרונים שהיו ברצון.

ובשביל זה לא צריך להמתין עד לסיום הארבעים יום, יוהכ"פ (שאז נאמר "סלחתי כדברך"), אלא כבר מתחלת, מהתחלת חודש אלול, הרי הם ברצון — כמובן מלשון חז"ל³⁰ "מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון", והיינו, שמשווים את ארבעים יום האחרונים לארבעים יום הראשונים, וא"כ, כשם שארבעים יום הראשונים היו כולם ברצון, מיד מתחלתם, כן הוא גם בנוגע לארבעים יום האחרונים.

ומזה מובן גם שמהתחלת חודש אלול נמשכת כבר כתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה, וכפי שרואים גם במנהג ישראל³² ("ש"תורה הוא"³³), שמהתחלת חודש אלול כותבים באגרות שלומים ששולחים איש לרעהו ברכת כתיבה וחתימה טובה, כיון שנמשכת לכאו"א כבר מהתחלת חודש אלול.

ה. עפ"ז יש לבאר דבר תמוה שמצינו בנוגע לחודש אלול, שרק מעטים שמו לב לכך:

(28) תשא לב, יא. (32) מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט
(29) ראה של"ה בית אחרון בית דוד (יב, מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים).
(30) א"ב. (33) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
(30) פרש"י עקב ט, יח. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד.
(31) שבת קמו, רע"א. וש"נ. זהר ח"א נב, מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז
ב. קכו, ב. ח"ב קצג, סע"ב. או"ח סוסק"פ. סת"ב ס"א. סת"ב ס"ד.
סתצ"ד סט"ז. ועוד.

והולך לפני עכו"ם, כפר בהקב"ה תחלה ואחרי כן כפר בתורה, שנאמר⁷⁶ כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים".

ויתירה מזה: אין סיבה שיהודי יתיירא מהגוי, שהרי אמרו רז"ל⁷⁷ "ישראל עזין באומות" — שזהו אפילו כאשר לכאורה יש מקום להתיירא מפני האומות (דאל"כ, אין צורך להבהיר ש"ישראל עזין שבאומות"), ועאכו"כ בנדו"ד, שהתורה אומרת שאין מקום להתיירא, "לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך גוי".

אך בנוגע לפועל רואים להיפך — שמתיראים מהגוי אפילו שכאשר אין מקום כלל להתיירא ממנו!

ולכאורה: מהי סיבת המורא, בה בשעה ש"ישראל עזין באומות"?

אך הענין הוא — שלאמיתו של דבר הרי זה בגלל שהנפש האלקית "ירא מעבירות שבידו"⁷⁸, ומזה נמשך אצל נפש הבהמית שירא מהגוי!

וע"ד שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁹, שהסיבה לכך שיהודי רעב לפרוסת לחם היא בגלל שנפשו האלקית רעבה לניצוצות הקדושה שישנם בלחם שצריכים להתברר על ידו (שהרי לכל אחד מישראל יש ניצוצות קדושה שתפקידו לבררם), ואילו זכה, הי' מרגיש זאת, וכיון שלא זכה, אינו מרגיש בכך, אבל כתוצאה מזה נעשה אצל נה"ב רעבון ללחם.

[ענין זה יכול להיות גם באופן של נסיון — אם זהו מאכל אסור, או אפילו במאכל המותר, אם זהו ענין של מותרות; אבל בנוגע לאכילה שהיא "צורך הגוף וקיומו וחיותו ממש" (כלשון רבינו הזקן בתניא⁸⁰), הנה הסיבה לכך שיש לו משיכה לפרוסת לחם זו דוקא, היא, בגלל שנפשו האלקית נמשכת לביורר הניצוצות שנמצאים בפרוסת לחם זו, כיון שניצוצות אלו שייכים אליו].

וכן הוא בנוגע ליראה מהגוי, שהסיבה האמיתית לכך היא מפני ש"ירא מעבירות שבידו", אלא שאצל נה"ב הרי זה נמשך באופן שירא מהגוי.

אך על זה נאמר⁸¹ "מי האיש הירא ורב הלבב ילך וישוב לביתו וגו'".

ובהמשך לזה — נתעכב עתה על פירוש רש"י בפסוק זה.

יב. הביאור בפירוש רש"י, "הירא ורך הלבב", "רבי עקיבא אומר

(76) האוינו לב, לא. (79) ראה אג"ק שלו חי"ד ע' תמה. ועוד.
(77) ביצה כה, ב. (80) רפ"ז.
(78) פרש"י פרשתנו כ, ח. (81) פרשתנו שם.

וזהו הטעם שהמלך צריך שיהא עמו ס"ת תמיד (כמבואר בפוסקים⁶⁶ פרטי דיני ס"ת של מלך), שהחידוש בזה — שענין התורה הוא אצלו לא רק במחשבה ודיבור (כפי שמצינו אצל כמה גדולי ישראל ההנהגה דלא פסק פומי מגירסא⁶⁷), אלא צריך להיות נמשך גם במעשה, בס"ת שנכתב בדיו על הקלף כו'.

וכיון שגם המלך הוא שופט, לכן, בפרשת שופטים נאמר גם הציווי ד"שום תשים עליך מלך" (כנ"ל ס"ג), שזוהי מצוה מן התורה (כאשר הדבר נעשה באופן המתאים⁶⁸).

יא. והנה, כאשר ענינו של המלך הוא בהתגלות ובשלימות, אזי נעשה על ידו כיבוש כל העולם — לא באופן של מלחמה, אלא באופן של שלום, כמ"ש בשלמה המלך [עליו נאמר⁶⁹ "וישב שלמה על כסא ה'", ובימיו היתה השלימות דספירת המלכות, "קיימא סיהרא באשלמותא"⁷⁰] "הוא יהי איש מנוחה .. שלמה יהי שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו"⁷¹, ועד שבאו אליו ממדינות רחוקות והביאו מתנות כו'.

אמנם, בזמנים אחרים, הי' צורך בענין של מלחמה כדי לפעול זאת. וזהו הענין השני של מלך — "לעשות (משפט ו) מלחמות"⁷², ולכן, בהמשך למצות מינוי מלך שנאמרה בפרשת שופטים, נאמרו בה גם דיני המלחמה.

ולכל לראש: "כי תצא למלחמה על אויבך גו' לא תירא מהם וגו'"⁷⁴.

וענין זה קשור עם המדובר באריכות לאחרונה⁷², שאסור ליהודי להתיירא מגוי, ואם יהודי מתיירא מגוי, הרי הוא מוסיף כח אצל הגוי⁷³, וע"ד שאמרו רז"ל⁷⁴ על הפסוק⁷⁵ "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", "לפניהם ולא לפני עכו"ם", "אפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל, אל תביאהו בערכאות שלהם", ש"כל מי שמניח דיני ישראל

(66) ראה רמב"ם שם רפ"ג. (72)
 (67) ראה — לדוגמא — שבת ל, ריש ע"ב. ב"מ פו, א.
 (68) ראה רמב"ם שם פ"א ה"ב. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 104 ואילך. וש"נ.
 (69) דברי הימים-א כט, כג.
 (70) זח"א קנ, רע"א. רכג, א"ב. וראה גם שמור" פט"ו, כו.
 (71) שם כב, ט.
 (73) ענין שממשיך כח למקום שמצד עצמו אין בו כח, ורק מצד ענין הבחירה ניתן לו כח כו'.
 (74) תנחומא משפטים ג. פרש"י ר"פ משפטים.
 (75) ר"פ משפטים.

הביאור בדברי הטור³⁴ "בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה .. והקב"ה נתעלה באותו שופר, שנאמר³⁵ עלה אלקים בתרועה וגו', לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החדש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר³⁶ אם יתקע שופר בעיר וגו'"³⁷ — שבנוגע לתק"ש שבחודש אלול מביא הפסוק "עלה אלקים בתרועה", אף שפסוק זה קאי על ר"ה³⁸, שמזה מובן, שבר"ח אלול ישנו כבר (בהעלם עכ"פ) ענין התקיעות דר"ה³⁹ — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 129.

ו. וענין התשובה ברצון (שזהו החידוש של חודש אלול) — קשור גם עם פרשת שופטים:

ענינו של כל ספר דברים הו"ע התשובה, שהרי "אלה הדברים" "הן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן"⁴⁰, כדי שיחזרו בתשובה כו'.

(34) אר"ח סתקפ"א.
 (35) תהלים מז, ו.
 (36) עמוס ג, ו.
 (37) ומזה מובן, שגם כאשר משהו טוען שאינו מרגיש מאומה, אומרים לו, שהתורה פוסקת שלא תתכן מציאות ש"יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", אלא שיש בזה חילוקים: יש מי שהחרדה פועלת עליו עד העקב שברגל, ויש מי שהחרדה פועלת על חלק אחר בהגוף, אבל בהכרח שישנו ענין של חרדה.
 (38) כדאיתא במדרש (ויק"ר פכ"ט, ג) "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה .. עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישאל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים".
 (39) והיינו, שענין זה נעשה מיד בהתחלת חודש אלול, בשעתא חדא וברגעא חדא, אלא שלאח"ז נמשך בפרטיות בכל יום לפי ענינו, עד ליוהכ"פ, שבו נעשה הענין ד"סלחתי

כדברך" בגלוי.
 ולהעיר, שאף שיהודי יכול לטעון שאינו מרגיש בגלוי מיד בהתחלת חודש אלול, שבשעתא חדא וברגעא חדא משתנה לגמרי — הנה על זה מבאר רבינו הזקן (לקו"ת ראה לב, ב) שענינו של חודש "יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה .. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה", והיינו, שהמלך בא אליו כפי שהוא במעמד ומצב של ימות החול, ובכבושי השדה — לא רק בעניני תומ"צ, שזהו הענין ד"בית" ו"עיר אלקינו", אלא גם בעניני הרשות, שזהו"ע השדה.
 ואף שהתכלית היא ש"בלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ כבואו להיכל מלכותו כו", שזהו בר"ה (ראה לקו"ש שבפנים ע' 132 הערה 58. וש"נ) — הרי יש מעלה בחודש אלול שבו נמצא המלך בשדה, ש"אז רשאין [וכפי שמוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר (בסד"ה לך אמר לבי ה"ש"ת): "ויכולין"] כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו", ללא ממוצעים, ו"הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם".

אמנם, החידוש של פרשת שופטים הו"ע התשובה ברצון — כמובן מדיוק הלשון "שופטים ושוטרים תתן לך", "תתן" דייקא, ולא "תעשה" [או "תשים", כמו במינוי מלך: "שום תשים עליך מלך"²³], כי, לשון עשי, אף שיכול להיות גם ברצון, הרי זה יכול להיות גם בדרך כפי, ואדרבה: לשון עשי הוא בעיקר מלשון כפי, כלשון הב"י⁴¹: "מעשין על הצדקה"; משא"כ לשון נתינה ("תתן"), הרי "כל הנותן בעין יפה הוא נותן"⁴², שפירושו "יותר מדאי"⁴³, ומזה מובן, שהעבודה ד"שופטים ושוטרים תתן לך" היא ברצון, וזהו גם ענינו של חודש אלול — תשובה ברצון.

ז. ועוד ענין בהשייכות של פרשת שופטים עם חודש אלול:

"שופטים וגו'" — הו"ע הדין, וידוע⁴⁴ ש"כשיש דין למטה, אין דין למעלה".

וכיון שאין ענין של דין למעלה, אזי מסלקים את כל שומרי הפתח, ויכולים לגשת מיד אל המלך; והרי זהו ענינו של חודש אלול, ש"אז רשאים כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו", ללא ממוצעים (כנ"ל ס"ה).

ח. והנה, כללות הענין ד"שופטים ושוטרים גו'" צריך להיות לא רק בנוגע לעצמו, אלא הכוונה היא לפעול זאת גם על יהודים נוספים — כהמשך הכתוב: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך", ועד שפועלים זאת בכל העולם, שהרי הכוונה היא "לתקן עולם במלכות שדי"⁴⁵, כיון שנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁶.

וכאשר יהודי פועל זאת בעצמו, וגם בעולם, שעוסק בבירור חלקו בעולם ומנצח — אזי חוזר שלם, לא רק בגופו ובנשמתו ובתורתו, אלא גם בממונו, כמ"ש⁴⁷ "ויבוא יעקב שלם", ופירש רש"י: "שלם בגופו כו' שלם בממונו", כיון שבירר כל הניצוצות.

וכמו ביצי"מ, שנאמר⁴⁸ "וינצלו את מצרים", "שעשאוהו כמצודה שאין בה דגן" ו"כמצולה שאין בה דגים"⁴⁹, והיינו, שביררו את כל ניצוצות הקדושה, הן הענינים המגולים, כמו "דגן" שב"מצודה", והן הענינים המכוסים, כמו "דגים" שב"מצולה"⁵⁰, (ותשלך ב)מצולות ים

(40) ר"פ דברים ובפרש"י.
 (41) יו"ד סרמ"ח.
 (42) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
 (43) פרשב"ם ד"ה אבל — שם ע"א.
 (44) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתר"ב.
 (45) וש"נ.
 (46) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (47) וישלח לג, יח.
 (48) בא יב, לו.
 (49) ברכות ט, ב. וש"נ.
 (50) ראה גם לקוטי לוי"צ אג"ק ע' ער.
 (45) נוסח התפלה — "ועל כן נקוה".

(כל חטאתם)⁵¹ — לא רק "ים" שהוא מכוסה, אלא "מצולות ים", שמורה על תכלית ההעלם (כמבואר בכ"מ⁵²), ואעפ"כ, גם משם מוציאים את הענינים הטובים, שהם ה"דגים" (וכידוע שבדגים מגולגלים נשמות של צדיקים, ולכן מצוה לאכול דגים בסעודה שלישית⁵³, כמבואר בספרי קבלה⁵⁴), ולכן היתה יצי"מ באופן ש"לא תשאר פרסה"⁵⁵, ו"כספם וזהבם אתם"⁵⁶. וכך יהי' גם בגאולה האמיתית והשלימה.

ואז יקויים היעוד⁵⁷ "ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחלה", ויקיימו בפועל הציווי "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך" .. לשבטיך", בכל י"ב השבטים, וגם בחלק הי"ג (שהרי "עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים"⁵⁸), חלקו של משיח⁵⁹, כמבואר בסוף ספר יחזקאל, בהמשך לתיאור ביהמ"ק השלישי, שיבנה במהרה בימינו, בכיאת משיח צדקנו.

* * *

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה שופטים ושוטרים תתן לך גו'.

* * *

י. בהענין ד"שופטים" (דיינים) — שזהו שמה וענינה של כל הפרשה (כנ"ל ס"א) — יש כמה דרגות: יש ענינים שבהם מספיק דיין (שופט) אחד, ויש ענינים שבהם צריך ב"ד של שלשה, ב"ד של כ"ג, ועד לב"ד של ע"א, שנקראים סנהדרין גדולה⁶⁰.

ובכללות יותר — בשם שופט נקרא גם המלך⁶¹, שענינו הוא "אשר יוציאים ואשר יביאם"⁶², שלכן צריך המלך להיות ירא שמים, כיון שצריך להנהיג את בני ע"פ תורה דוקא, כפי שמצינו בדוד המלך, שיואב הי' מנצח במלחמה עי"ז שדוד הי' עוסק בתורה⁶³, והיו ידיו מלוכלות בשפיר ושליא כדי לטהר אשה לבעלה⁶⁴, שע"ז נעשית גם הטהרה דכנס"י לבעלה זה הקב"ה⁶⁵.

(51) מיכה ז, יט.
 (52) ראה אוה"ת יתרו ע' תשסז.
 ועוד.
 (53) ראה סידור אדה"ז. שער הכולל פי"ז סקב"ה.
 (54) ראה עמה"מ שער תיקוני התשובה פ"ה (יז, ג). מאמרי אדה"ז הקצרים ע' ט. ענינים ע' תי.
 (55) בא יו"ד, כו.
 (56) ישע"י ס, ט.
 (57) שם א, כו.
 (58) ב"ב קכב, א.
 (59) ראה ב"ב שם ובפרשב"ם.
 (60) סנהדרין בתחלתה. רמב"ם הל' סנהדרין פ"א ה"ג.
 (61) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"ד.
 (62) פינחס כז, יז.
 (63) סנהדרין מט, א.
 (64) ברכות ד, א.
 (65) ראה גם תו"מ חל"ח ע' 272. וש"נ.